

YHDESSÄ  
YRITTÄMÄÄN!



**NUORTA INTOA.**

ProAkademia Tampereen ammattikorkeakoulussa innostaa nuoria yrittäjyyteen yhteistoiminnallisen yrittäjyyden avulla.

## Uusien mahdollisuuksien osuuskunta

### Muistattehan viettää 5.9. Suomalaisen Yrittäjän Päivää

Yrittäjän päivä on vuodesta 2010 alkaen virallinen liputus päivä. Koska vuonna 2010 Yrittäjän Päivä 5.9. osuu sunnuntaille, monet juhlivat jo perjantaina 3.9. Tavoitteena on tutustuttaa nuoria yrityksiin ja yrittäjyyteen, lisätä nuorten kiinnostusta yritystoimintaan ja esitellä yrittäjyyttä uravaihtoehtona.

Peruskouluja, lukioita ja ammatillisia oppilaitoksia kannustetaan tarjoamaan nuorelle tietoa ja omia kokemuksia yrittäjyydestä. Yrittäjyyden ja yritystoiminnan käsittelemiseksi on tarjolla useita toimintamalleja, joista nuoret saavat omaa tuntumaa aihepiiriin. Hyviä ideoita ja oivalluksia löydät kotisivulta: [www.yrittajanpaiva.fi](http://www.yrittajanpaiva.fi).

Tämä liite antaa vielä ideapakin täydennystä varsinkin Suomessa yleisen, mutta kampanjoinnissa vähän painotetun osuustoiminnallisen yrittäjyyden osalta. Muistakaa, että yrittäjyyskasvatuksen malleista, metodeista ja materiaaleista on hyvä perustarjonta, internetosoitteet ohjaavat eteenpäin:

[www.yhteistoiminta.fi/yrittajyyskasvatus](http://www.yhteistoiminta.fi/yrittajyyskasvatus)  
[www.yes-keskus.fi](http://www.yes-keskus.fi)  
[www.tat.fi](http://www.tat.fi)  
[www.4h.fi](http://www.4h.fi)  
[www.nuoriyrittajyys.fi](http://www.nuoriyrittajyys.fi)  
[www.kerhokeskus.fi/fi/yrittajyys](http://www.kerhokeskus.fi/fi/yrittajyys)  
[www.ec.europa.eu/sme-week](http://www.ec.europa.eu/sme-week)  
[www.osuustoiminta.coop/ot/koulut](http://www.osuustoiminta.coop/ot/koulut)

Huomaa myös Euroopan pk-yritysviikko



EUROOPAN  
PK-YRITYSVIIKKO 2010  
TUKEA MENESTYKSEEN!

[www.yhteistoiminta.fi](http://www.yhteistoiminta.fi)

## Mitä on osuuskunta?

**1. Miksi yrittäisit yksin?** - Hae kumppaneita! Osuuskunnassa yhdessä yrittäminen ja onnistuminen luovat kestävän pohjan kannattavalle liiketoiminnalle.

**Osuuskunta on enemmän.**

**2. Pääsetkö päättämään?** - Osuuskunta on demokraattinen yhteisö, jossa jokaisen jäsenen ääni on tasavertainen.

**Osuuskunnassa jokainen voi vaikuttaa.**

**3. Kuka yrityksestäsi hyötyy?** - Osuustoiminnan synnyttämä arvonlisäys vahvistaa sekä jäsenten että kotiseudun taloutta ja hyvinvointia.

**Osuuskunta on jäseniään varten.**

**4. Kaipaako yrityksesi kumppania?**

- Osuuskuntalaki takaa pysyvän, joustavan ja luottamuksellisen rakenteen yritysten väliselle osuuskuntamuotoiselle yhteistyölle.

**Osuuskunta yhdistää yrityksiä.**

**5. Haluatko olla rakentamassa vastuullisempaa tulevaisuutta?**

- Osuuskunta on oiva muoto myös yhteiskunnalliseen yrittämiseen, joka tähtää yhteiskunnallisten ja ympäristö-ongelmien ratkaisemiseen liiketoiminnan keinoin.

**Osuuskunta on moderni tapa yrittää.**

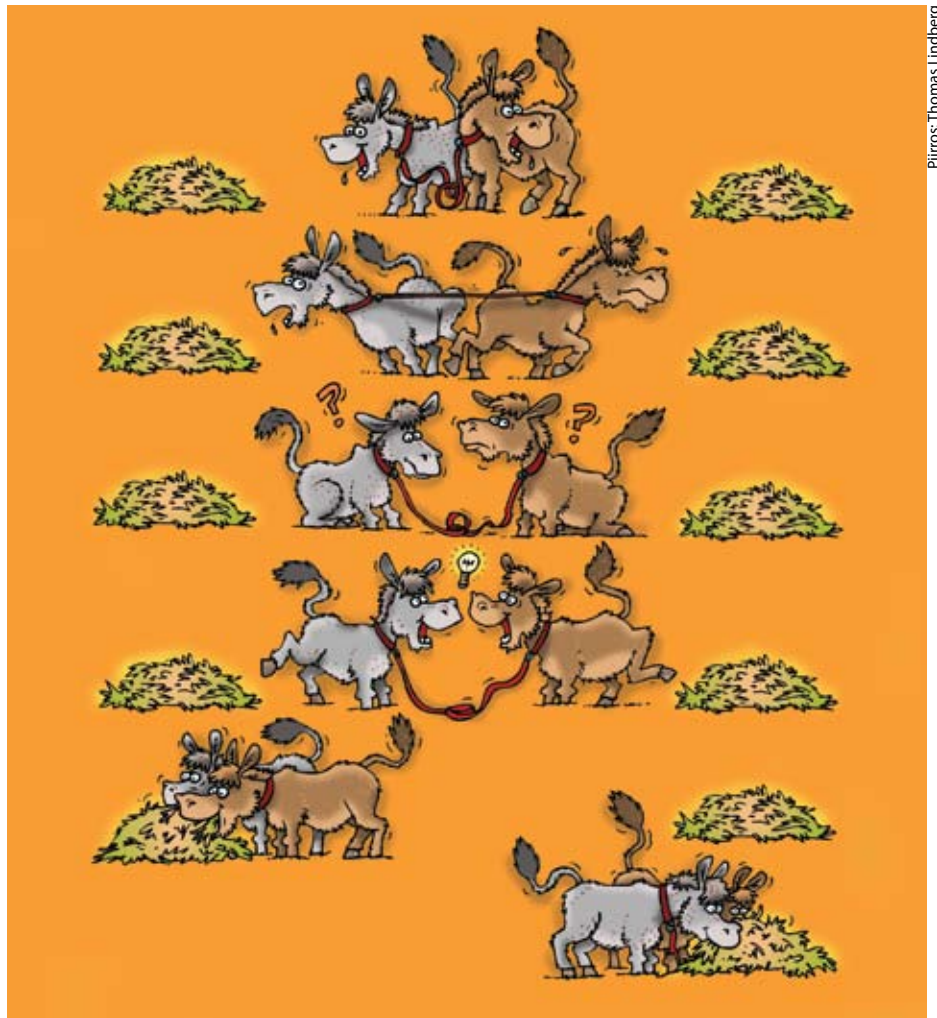
### Osuuskunnan määritelmät

Osuuskunta on itsenäinen henkilöyhteisö, johon jäsenet liittyvät vapaaehtoisesti toteuttaakseen yhteisesti omistamansa ja demokraattisesti hallitsemansa yrityksen avulla taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tarpeitaan ja tavoitteitaan.

*Kansainvälinen osuustoimintaliitto  
ICA ja Suomen osuuskuntalaki 2 §*

Menestys syntyy ihmisistä, jotka uskovat itseensä ja toisiinsa. Osuuskunta on jäsentensä omistama yritys, jossa yhdessä yrittäminen ja onnistuminen luovat kestävän pohjan kannattavalle liiketoiminnalle.

*Yhdessä yrittämään! -hanke*



## Osuuskunta on UUSI MAHDOLLISUUS

Yrittäminen mielletään usein yksinyrittämiseksi ja suuri osa suomalaisista yrityksistä onkin yhden hengen toiminimiyrityksiä. Yrittäjän ei kuitenkaan tarvitse aina osata ja jaksaa tehdä kaikkea yksin.

Vaihtoehtona on löytää yrittäjäkumppaneita, jotka auttavat ja tukevat toisiaan. Osuuskunta on yritysmuotona kokeiltu ja käytännöllinen tapa yrittää yhdessä. Osuuskunnissa kynnyks yrittämiseen on matala.

Osuuskunnat ovat yrityksiä, joihin niiden omistajat eli jäsenet liittyvät toteuttaakseen niiden avulla omia taloudellisia, sosiaalisia tai kulttuurisia tarpeitaan. Osuuskunnilla voi siis olla myös aatteellisia päämääriä.

Kukin osuuskunta määrittelee itsenäisesti omat tavoitteensa, joten osuuskuntien toiminta vaihtelee käytännössä suuresti. Osuuskunnalla on aina säännöt, joihin toiminta perustuu.

Tyypillinen pienosuuskunta on yritys, jossa kaikki jäsenet ovat samanaikaisesti sekä työntekijöitä että yrittäjiä. Työyhteisön rakentaminen ja kehittäminen tapahtuu silloin osuuskunnan jäsenten päätöksillä – puhutaan henkilöstöomisteisuudesta. Osuuskunnassa jokaisella on mahdollisuus osallistua päätöksentekoon – demokraatti-

nen yritysmuoto tarjoaa mahdollisuuden, ei pakota.

Työelämään voi osallistua omien mahdollisuuksien ja tarpeiden mukaan osuuskunnan jäsenenä. Osa-aikatyö, tilapäisten työkeikkojen tekeminen sekä työn, opiskelun ja perhe-elämän yhdistäminen sujuvat joustavasti.

Keikkatoiden tekijällä on sovitellun työtömyyskorvauksen saamisen mahdollisuus joustavasti niiltä ajoilta jolloin työkeikkoja ei riitä. Tämä on mahdollista, jos jäsenen omistusosuus yrityksestä on alle 15 %.

### Johtava osuustoimintamaa: Suomi

Kansainvälisen osuustoimintaliiton ICA:n keräämien tietojen perusteella Suomi on

nykyään maailman osuustoiminnallisien maa, kun jäsenmääriä ja liikevaihtoja tarkastellaan suhteessa kansantalouksien kokoon.

Kun mukaan lasketaan kaikki osuuskunnat ja keskinäiset yritykset, niin niiden omistajien määrä on noussut Suomessa yli seitsemän miljoonan. Yhdellä suomalaisella on tyypillisesti 2-3 osuuskunnan jäsenyyttä. Tuoreen tutkimuksen mukaan jo 88 % aikuisväestöstä on vähintäänkin yhden osuuskunnan jäsen (ETT 2010).

Muita vahvoja osuustoimintamaita ovat Uusi-Seelanti, Kanada, Japani ja monet Euroopan ja Skandinavian maat.

Osuustoiminta on edistänyt myös teknologia- ja kulutusinnovaatioita, uusimpia esim. Keski-Euroopan tuulivoima-osuuskunnat. Demokratiavaajeen ja hajanaisuuden vaivaama Afrikka on osuustoiminnan kehityksen suhteen maanosista heikoin, eikä vallanpitäjistä riippumaton osuustoiminta pääse kunnolla tukemaan maanosan komppuroivaa kehitystä.

## Osuustoiminnan neljä päälohkoa

Suomessa on monipuolista **pien- eli osuustoimintaa**. Se sopii paikallista yhteisöllisyyttä korostaviin arvoihin ja tarpeisiin hyvin.

Osuuskunnan liikeidea ja toimiala vaihtelevat. Se voi olla esim. teatteri, käsityömyymälä, hoitokoti, rakennusliike, kahvila, ompelimo, kierrätyskeskus, matkailuneuvonta tai kielten opettaminen. Etenkin pienemmällä paikkakunnilla toimii myös muutamana kärkeä alan yhteisiä monitoimiosuuskuntia.

Osuuskunnan kasvaessa tai liikeidean muuttuessa isoja pääomia vaativaksi, voi tulla tarve muuttaa osuuskunta osakeyhtiöksi, jolloin omistajiksi voi tulla myös pääomansijoittajia. Silloin yritys voi menettää jäsenlähtöisen perusluonteensa. Myös osakeyhtiön muuttaminen osuuskunnaksi on nykyisin mahdollista.

Suomessa on pitkän osuustoimintaperinteen tuloksena laajamittaista **tuottaja-, kuluttaja- ja palveluosuustoimintaa**. Tuottajaosuustoimintaa edustavat mm. Valio ja Metsäliitto ja kuluttajaosuustoimintaa osuuskaupat. Palveluosuustoimintaan luettaisiin osuuspankit ja keskinäinen vakuutus toiminta. Monet näiden alojen yrityksistä ovat hyvin suuria.

On myös ns. **toisen asteen osuuskuntia**, joita osuuskunnat ovat perustaneet yhteisiä keskitettyjä toimintojaan varten. Tässä liitteessä keskitymme suomalaisten alansa osaajien muodostamiin pienosuuskuntiin ja suomalaisten pk-yritysten ja yrittäjien yhteistoimintaosuuskuntiin. Jälkimmäiset voivat olla erikoistuneita esim. markkinointiin, mutta toiminta voi olla hyvin laaja-alaista.

## Yrityksillä on arvot...

Modernit yritykset määrittelevät arvonsa, oli sitten kyse osakeyhtiöistä tai osuuskunnista. Arvoina voivat olla esim. yhteistyö, kehittyminen ja asiakaslähtöisyys. Jos yritys määrittelee tällaiset arvot, se pyrkii toteuttamaan

# YRITTÄJYYS ja suomalaiset tuotteet



Paras tapa edistää suomalaista yrittäjyyttä on ostaa suomalaisten yritysten tuotteita ja palveluita. Tätä mieltä on lähes puolet suomalaisista. Yrittäjyydessä houkuttelee erityisesti itsenäisyys ja työn vapaus.

Suomalaisten yritysten tuotteiden ja palveluiden ostamista ajatellen kotimaisen alkuperän tunnistaa helpoimmin ja luotettavimmin alkuperämerkeistä: Avainlippusta, Hyvää Suomesta -joutsenlipusta ja Sirkkalehtilipusta. Avainlippu-tunnus esimerkiksi pakkauksen kyljessä tai mainoksessa kertoo, että kyseessä on tutkitusti kotimainen tuote tai palvelu.

Avainlippu-käyttöoikeuden voi saada korkeintaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Lisätietoa Avainlippu-tuotteista löytyy osoitteesta [www.avainlippu.fi](http://www.avainlippu.fi).

Hyvää Suomesta -joutsenlipulla merkitty elintarvike on valmistettu Suomessa ja sen raaka-aineista vähintään 75 % on suomalaista. Liha, kala, kananmuna ja maito ovat Joutsenlippu-tuotteissa kuitenkin aina sataprosenttisesti suomalaisia.

Kotimaisten kasvien Sirkkalehtilippu kertoo, että kasvikset, perunat, kukat ja taimet on viljelty Suomessa ja tuotteet täyttävät ykkösluokan laatuvaatimukset.

[www.kasvikset.fi](http://www.kasvikset.fi)  
[www.hyvaasuomesta.fi](http://www.hyvaasuomesta.fi)

niitä johtamisessaan ja olemaan niiden osalta kilpailijoita parempi.

Osuuskunnat tekevät bisnestä kilpaillen samoilla markkinoilla osakeyhtiöiden kanssa. Siksi ne voivat kirjata periaatteisiinsa samantyyppisiä arvoja kuin osakeyhtiötkin.

## ... osuustoiminnalla on myös yhteiset arvot

Kansainvälinen osuustoimintaliitto ICA on määritellyt osuustoiminnalle myös yhteisen arvopohjan. Nämä perusarvot ovat *omatoimisuus, omavastuu, demokratia, tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja solidaarisuus*. Eettisinä arvoina korostetaan *rehellisyyttä, avoimuutta, yhteiskunnallista vastuuta ja muista ihmisistä välittämistä*.

Käytännön elämässä näiden arvojen toteutuminen ja painottaminen vaihtelee eri alojen osuuskuntien omien päätösten mukaan. *Itsenäisyys ja riippumattomuus* ovat esimerkiksi pohjoismaisille osuuskunnille tunnusomainen piirre.

Osuuskunnat tekevät keskenään yhteistyötä myös omien järjestöjensä, esim. Peller-Seuran kautta. Tuorein ICA:n hyväksymä periaate on *vastuu kestävästä kehityksestä*, jonka ICA omaksui 1995.

**Mauno-Markus Karjalainen**  
[mauno-markus.karjalainen@pellervo.fi](mailto:mauno-markus.karjalainen@pellervo.fi)

[www.osuustoiminta.coop/ot/koulut](http://www.osuustoiminta.coop/ot/koulut)  
[www.osuustoimintakeskus.net](http://www.osuustoimintakeskus.net)

Piirros: Thomas Lindberg/M.-M. Karjalainen



## IHMISTEN YHTEISTYÖTÄ.

Osuustoiminta on määritelty ihmisten keskinäiseksi yhteistyöksi markkinoilla. Yhteistyön avulla osuuskunnan omistajat eli jäsenet ovat pystyneet saavuttamaan aseman, jossa ne kilpailevat suurten, usein kansainvälisten yritysten kanssa. Osuustoimintamalla on verrattu tiettyjen yksittäisten kalalajien selviytymiskeinoon parvena. Jokaisella osuuskunnan itsenäisellä yrittäjällä on yhteinen koodi toimia järjestyksessä samaan suuntaan; tavoitteet on asetettu yhteisen päätöksenteon kautta.

## KASVATTA TIIMIHENKEÄ.

Markkinointiosuuskunta Takomo tarjoaa mm. sosiaalisen median koulutusta. Kuvassa takomolaisia vasemmalta alkaen: Mikko Vilén, Sisko Mäkinen, Tarja Partanen, Joni Pakarinen, Niko Taimiäho ja Timo Hyväri (edessä).



## NUORTEN INNOITTAJIA.

- Tiimiakatemia avulla on perustettu Suomeen varmaan sata osuuskuntaa, sanoo päävalmentaja Johannes Partanen (vas.). Yliopettaja Heikki Toivanen valmentaa kahta osuuskuntaa. Kuvassa myös Sisko Mäkinen osuuskunta Takomosta.



# TIIMIAKATEMIA TIENRAIVAAJANA

*Schaumanin vaneritehtaan entisiin tiloihin rakennetussa modernissa toimistomiljöössä kännykät pirisevät, kun nuoret osuustoimintayrittäjät rientävät asiakaskäynneille. Olemme Tiimiakatemiassa, joka on Jyväskylän ammattikorkeakouluun kuuluva tiimiyrittäjyyden erillinen koulutusyksikkö.*

Teksti ja kuvat: Riku-Matti Akkanen

**T**iimiakatemiaan haetaan yhteishaussa ja sisään otetaan vuosittain 50 opiskelijaa. Yksikössä toimii tällä hetkellä kahdeksan osuuskuntaa eli tiimiyrittäjästä, joiden jäsenet ovat opiskelijoita. Osuuskuntien liikevaihto ilman alvia oli viime vuonna 1,5 miljoonaa ja edellisenä 1,2 miljoonaa euroa, joten kasvua tuli 20 %. Oppilastuloina Tiimiakatemia sai kaikkiaan 0,9 milj. euroa.

Jo 1993 startanneessa Tiimiakatemiassa on toiminut lähes 50 osuuskuntaa.

- Avullamme on perustettu Suomeen varmaan sata osuuskuntaa. Eri oppilaitoksissa osuuskuntien perustamisesta on tullut oikea villitys, kertoo Tiimiakatemiaan päävalmentaja **Johannes Partanen**.

Opiskelijat perustavat tiiminsä kanssa osuuskunnan heti opintojen alkuvaiheessa. Kullakin tiimiyrittäjällä on oma valmentaja, joka seuraa ja ohjaa tiimiyrittäjien kehitystä.

## Maailman ympäri

Kolmen ja puolen vuoden opinnot huipentuvat maailmanympärysmatkaan, jonka jokainen tiimiyrittäjä tekee osuuskunnassa ansaitsemillaan rahoilla. Opintojen päättyessä myös osuuskunta yleensä lopetetaan, mutta 40 % opiskelijoista jatkaa yrittäjänä. Heistä merkittävä osa valitsee yritysmuodokseen osuuskunnan.

Maailmanympärysmatka on kuulunut palkitsevaan konseptiin alusta lähtien. Se kannustaa tiimiyrittäjiä toimivaan ja tulokseen yritystoimintaan.

Johannes Partanen määrittelee Tiimiakatemiaan yhteisöksi, jossa ihmiset työskentelevät yhdessä kohti yhteistä päämäärää.

- Osuuskuntamuoto sopii tiimiyrittäjyyteen parhaiten, koska siinä kaikki ovat tasa-arvoisia ja verkostoituminen on helppoa. Tärkeä osa on keskustelulla, jota käydään opiskelijoiden ja valmentajan kesken "tree-neissä" nojatuoleissa rennosti istuen.

- Kaikille tiimiyrittäjyys ei sovi, koska on aina niitä, jotka eivät ole joukkuepelaajia. Siksi ensimmäisen vuoden aikana jonkin verran opiskelijoita jätätty pois.

Tiimivalmentaja, yliopettaja **Heikki Toivanen** valmentaa kahta osuuskuntaa ja vetää tutkimusopintoja koko Tiimiakatemialle. Hän vastaa myös Markkinoijan tie -koulutusohjelmasta.

- Oppiminen lähtee yksilöstä eikä ulkoa kaadetusta tiedosta. Osaaminen näkyy esimerkiksi uusina tuotteina, ideoina ja tuoreina toimintamalleina.

## Ideatonta yrityksille

Markkinointiosuuskunta Takomon muodostaa kolmetoista tiimiyrittäjää. Se tarjoaa esim. sosiaalisen median koulutusta, markki-

nointempauksia sekä ideointipalvelua sitä tarvitseville yrityksille.

- Tiimiakatemiassa opiskelu koostuu kolmesta osa-alueesta eli asiakasprojekteista, ammattikirjallisuuteen perehtymisestä ja treeneistä, joita on aina kaksi kertaa viikossa neljä tuntia, kertoo Takomon viestintäpäällikkö **Sisko Mäkinen**, joka on toisen vuoden opiskelija.

Hänen omiin asiakasprojekteihinsa kuuluu mm. kahvilan markkinointi. Projektiin kuuluu yleensä projektiryhmä, jossa on keskimäärin 3-5 henkilöä.

**Timo Hyväri** on ollut mukana osuuskunnan isoimmassa projektissa, joka oli liikevaihdoltaan 120 000 euroa: - Pyöritimme kartanoravintola Hankalaa Suolahdessa viime kesänä. Nyt olen mukana projektipäällikkönä Tiimiakatemiaan omassa kaupassa ja teen nettimarkkinointia.

**Joni Pakarisen** mukaan tiimiyrittäjyys perustuu hyvään ryhmähenkeen.

- Alussa tiimiläiset eivät tunteneet toisiansa. Johtoryhmästäkin päätettiin ensimmäisenä vuonna suljetussa lippuäänestyksessä. Tänä vuonna henkilövalinnat hoituivat keskustellen.

Takomon talousvastaava Mikko Vilén huolehtii rahavirroista ja siitä, että yrityksen budjetti pysyy kasassa: - Teen joka kuukausi osuuskunnalle kuukausikatsauksen, miten raha on liikkunut kuluneen kuukauden aikana. Veloitteen mukaan jokaisen jäsenen tulisi hankkia osuuskunnalle vuodessa reilut 2500 euroa. Hän voi nostaa myös palkkaa.

*"Osuuskuntamuoto sopii tiimiyrittäjyyteen parhaiten, koska siinä kaikki ovat tasa-arvoisia ja verkostoituminen on helppoa."*



# Opiskelijaosuuskunta valmentaa ammattilaiseksi

*Pirkanmaan Ammattiopistossa toimii neljä osuuskuntaa, joita opiskelijat käytännössä pyörittävät.*

Teksti ja kuvat: Riku-Matti Akkanen

**O**suuskuntamallista on tullut tärkeä yrittäjyyskasvatuksen kulmakivi Pirkanmaan Ammattiopistossa. Taitokatu-projektin projektipäällikkö **Soili Ykspetäjän** mukaan osuuskuntien toimialat vaihtelevat käsi- ja taideteollisuudesta tapahtumien järjestämiseen ja koodaamiseen. Kussakin osuuskunnassa jäseniä on 7-17.

Osuuskunnat ovat saaneet hyödyllistä tietoa esimerkiksi Pellervo-Seurasta, Tampereen Osuustoimintakeskuksesta ja Jyväskylän Tiimiakatemiasta.

- Lähtökohtana on, että opiskelijat pyörittävät osuuskuntia ja opettajat tarvittaessa neuvovat käytännön asioissa. Perustajajäsenten täytyy olla täysi-ikäisiä, joten mukana on usein myös opettajia, sanoo Soili Ykspetäjä.

Ensimmäiset opiskelijaosuuskunnat, Tekevät Kädet ja Men At Work, perustettiin PIRKOssa 2000-luvun alkupuolella. Ne toimivat edelleen, vain jäsenistö on muuttunut. Yrityksiä ei siis lopeteta, vaan uudet opiskelijat liittyvät valmiiseen osuuskuntaan.

- Tehdessään töitä yritykselle opiskelija kerryttää opintoviikkoja. Osuuskuntamalli toimii siten hyvin osana opintoja.

Opiskelijat liittyvät yleensä osuuskuntaan toisen opiskeluvuoden alussa. Tuolloin opiskelijalle on ehtinyt kertyä jo oman ammatin opintoja. Liittyminen edellyttää, että hän on suorittanut alalla vaadittavat asiat, esim. työturvallisuuskortin.

Taitokatu-yrittäjyyskasvatushanke alkoi elokuussa 2008 ja kestää huhtikuuhun 2011.

Projektin aikana opiskelijoille pyritään luomaan yrittäjyyden polkua käytännön kautta.

Apulaisrehtori **Leena Joensivun** mukaan yrittäjyyskasvatuksen osuus on kasvanut ammatillisen koulutuksen perustutkinnoissa toisen asteen opetussuunnitelmaudistuksen myötä.

- Jokaisessa tutkinnossa on laaja kymmenen opintoviikon yrittäjyysopintojen kokonaisuus. Osuuskunnissa opiskelijat omaksuvat tehokkaasti yritystoiminnan perusteet. Opiskelija voi ottaa vastaan tilauksia, tehdä kustannuslaskentaa ja luovuttaa myös tuotteen asiakkaalle.

## Oikeassa työpaikassa

Vaatetusalan opettaja **Minna Järvinen** Lempäälän toimipisteestä oli mukana perustamassa opiskelijaosuuskunta Arteklaania viime syksynä. Jäseniä on 17.

- Arteklaani on monialaosuuskunta, johon kuuluu artesaaniopiskelijoita, audiovisuaalisen viestinnän tutkinnon suorittajia sekä matkailualan opiskelijoita, Järvinen kertoo.

Kangasalan toimipisteessä toimiva Osuuskunta Taitavat Taitajat luottaa sekin monialaisuuteen.

- Osuuskuntamme aloihin kuuluvat rakennus-, matkailu-, sähkö-, tietotekniikka-, elintarvike- ja kone- ja metalliala, matkailualan opettaja **Minna Rompasaari** luettelee.

Taitajiin kuuluu yhdeksän jäsentä. Osuuskunnan hallituksen puheenjohtaja, matkailualan opiskelija **Tanja Airio** sanoo, että on mukavampi työskennellä oikeassa yrityksessä kuin käydä asioita vain teoriassa läpi.

## HOMMAT HANSKASSA.

Opiskelijat pyörittävät osuuskuntia ja opettajat valmentavat ja neuvovat niitä tarvittaessa. Kuvassa opiskelija-osuuskuntalaisia vasemmalta lukien **Toni Valtee**, **Lauri Ahramo**, **Pauli Mantila** ja **Tanja Airio**.

## SELVÄT SÄVELET.

Osuuskuntamallista on tullut tärkeä yrittäjyyskasvatuksen kulmakivi Pirkanmaan Ammattiopistossa, sanovat **Minna Rompasaari** (vas.), **Minna Järvinen** ja **Taitokatu-projektin projektipäällikkö Soili Ykspetäjä**.



- Osuuskunnan jäsen saa aidon käsityksen yrityksen menoista ja tuloista. Koulussa hankittua tietoa oli myös mielekästä soveltaa, kun teimme osuuskunnalle markkinointisuunnitelmaa.

## Kaikki tehdään yhdessä

**Toni Valtee** ja **Lauri Ahramo** opiskelevat Virtain toimipisteessä kaksoistutkintoa yomerkonomeiksi. He ovat jäseniä Tekevissä Käsissä, jossa on jäseniä reilu kymmenen.

- Olemme järjestäneet esim. liikennevalistustapahtuman, jossa riitti paljon töitä. Kuluja ja kustannuksia joutuu aina miettimään, mutta voittoa on tarkoitus saada, tuumii Toni.

Ennen tapahtuman järjestämistä täytyy saada lupa vaikkapa kunnalta. Seuraavaksi pitää hankkia rahoitus ja tilata esiintyjät.

- Teemme kaiken alusta lähtien yhdessä. Osuuskunnassa on mielekästä soveltaa oppikirjoista saatuja tietoja, Lauri sanoo.

**Pauli Mantila** suorittaa Virroilla datanomin opintoja. Hän on hallituksen sihteerinä Men At Work -osuuskunnassa. Hän tekee osuuskunnalle myös muita töitä:

- Olen koodannut nettisivuja ja tehnyt käyntikortteja yrityksille ja yksityisille. Työtä on niin paljon kuin jaksaa tehdä, ja samalla pystyy tienamaan myös taskuraha.

# Bisneskilpailut kiinnostavat

*Nuoria innostetaan yrittäjyyteen monin eri tavoin, kuten yrityskilpailuilla ja monipuolisella oppimateriaalilla.*

**N**uori Yrittäjyys ry. tarjoaa yrittäjyys-, kuluttaja-, ja taloudenlukutaitoja harjaannuttavia opinto-ohjelmia 7-25 -vuotiaille.

- Pyrimme käytännönläheisten opinto-ohjelmakokonaisuuksien avulla lisäämään aktiivisen kansalaisen taitoja, vahvistamaan nuoren itsetuntemusta sekä omien vahvuuksien tiedostamista. Tavoitteena on yrittäjyysoppien lisäksi myös edistää koulussa opitun tiedon käyttöönottamista jo opintojen aikana, toteaa yhdistyksen toiminnanjohtaja **Virpi Utriainen**.



Virpi Utriainen, Nuori Yrittäjyys ry

Vuosittain järjestetään miniyrittäjäfinaali, jossa palkitaan lukuvuoden parhaat nuorten perustamat yritykset ja valitaan samalla Suomen edustajat Euroopan mestaruuskilpailuihin.

- Nuoret perustavat NY Vuosi yrittäjänä -ohjelmassa oikealla rahalla toimivan miniyrittäjyksen. Finaalissa nuoret pitävät yrityksen oman yrityksensä toiminnasta, ovat liike-elämän tuomariston haastateltavana ja esittelevät tuotteitaan/palveluitaan messupäivän ajan.

Yhdistys ei Utriaisien mukaan tuo aktiivisesti esille erilaisia yritysmuotoja, koska toimivin liiketoimintamuoto selviää vasta liiketoimintasuunnitelmaa tehtäessä. Lukuvuoden mittainen miniyrittäjäohjelma on tarjolla oppilaitoksen kurssina perusasteen, toisen asteen ja korkea-asteen opiskelijoille.

## Osuustoiminta nuorten mieleen

Yrittäminen on keskeisellä sijalla myös Kerhokeskus -koulutyön tuki ry:n toiminnassa.

- Olemme tuottaneet perus- ja toiselle asteelle yrittäjyyskasvatuksen oppimateriaalia, jossa yrittäjyyttä tarkastellaan nuorille läheisten ja kiinnostavien teemojen avulla, valottaa yrittäjyyskasvatuksen projektisuunnittelija **Tiina Rytkölä** Kerhokeskuksesta.

Hänen mukaansa nuori voi parhaiten



Tiina Rytkölä, Kerhokeskus -koulutyön tuki ry

opetella yrittäjän valmiuksia, kun hän pääsee itse tekemään.

- Kerhokeskus toimii Lappeenrannan teknillisen yliopiston kumppanina Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo ESR-projektissa, jossa opetuksen tueksi rakennetaan opettajille itsearviointityökalu.

*Yritys Hyvä* -kirjoituskilpailu on jo vakiinnuttanut asemansa Kerhokeskuksen yrittäjyyskasvatuksessa. Kilpailu täytti 25 vuotta. Vuosittain loppukilpailuun tulee yli 800 erilaista kirjoitusta yrittäjyydestä. Kilpailussa on myös ryhmätyösarja, johon tänä vuonna tuli töitä vajaat 60.

- Kilpailussa halutaan tarjota teemoja, jotka herättävät nuorissa mielenkiintoa. Kentältä tulleen palautteen perusteella osuustoiminta koetaan kiinnostavana yrittäjyyden muotona.

Kilpailu innostaa Rytkölän mukaan nuoria luovaan ajatteluprosessiin sekä yhdessä ideoimiseen.

# Liikeidealla yritystoiminnan alkuun

**T**oimiva liikeidea on yritystoiminnan perusedellytys. Liikeidean ei tarvitse perustua uuteen tai monimutkaiseen keksintöön. Se voi pohjautua myös koulutuksen kautta hankittuun ammattitaitoon, harrastuksiin tai oivallukseen uudesta ja paremmasta tavasta tuottaa palvelu tai tuote, joita markkinoilla jo on.

Mitä kovempi kilpailu alalla on, sitä olennaisempaa on kuitenkin erottua toisista yrityksistä. Joka tapauksessa yritystoiminnan aloittaminen edellyttää ideointia ja hyvää suunnittelua.

## Voimahaanke innostaa nuoria

Voimahaanke on Tampereen ammattikorkeakoulun yrittäjyyden yksikön eli Proakatemiahanke, jonka tavoitteena on edistää nuorten yrittäjyyttä innostavalla tavalla. Voimahaanke tarjoaa pirkanmaalaisille, toisen asteen

ja korkea-asteen opiskelijoille ja opettajille uudenlaista tapaa oppia yrittäjyyttä.

Voimahan yrittäjyysvalmennuksissa nuoret tekevät toimeksiantoihin perustuvia projekteja, joten oppi tulee tekemisen kautta. Voimassa nuoret voivat kehittää omia liikeideoitaan eteenpäin ja saada tukea valmentajilta sekä muilta asiantuntijoilta.

Voimahan idea on peräisin Proakatemiahankevalmentajilta, jotka halusivat levittää kehittämäänsä ja testaamiaan menetelmiä myös muiden oppilaitosten käyttöön.

## Yhdessä tekemällä oppii parhaiten

Voimahan tuotteina ovat eripituiset valmennusohjelmat lyhyistä leireistä useamman kuukauden kestäviin valmennuksiin. Valmennuksesta riippuen opiskelijat voivat suorittaa lukiokursseja tai opintopisteitä ja -viikkoja. Olennaisinta valmennuksissa on

liikeideoiden ja projektien ideointi erilaisin menetelmin yhdessä ja niiden toteuttaminen. Menetelminä suunnittelussa ovat mm. erilaiset pajat ja workshopit.

Voimassa huolehditaan myös, että tekemisen ja oppimisen pitää olla hauskaa. Tekemällä itse oppii!

Voimassa valmennetaan myös opettajia. Heille valmennukset tarjoavat työkaluja yrittäjyyskasvatukseen ja valmentamiseen.

Hankkeen puitteissa on myös perustettu Voimahan tekijät Osuuskunta, jonka kautta opiskelijoiden projektit toteutetaan ja laskutetaan toimeksiantajilta. Sen myötä opiskelijoille konkretisoituu mm. budjetointi, rahaliikenne sekä esim. palkanmaksukäytännöt.

Lukuisia nuorten toteuttamia kampanjoita ja tapahtumia onkin jo laskutettu osuuskunnan kautta. Lisäksi nuoret ovat ideoimassa myös kesälomien ajaksi liiketoimintaa.

Lähteinä: [www.voimalaan.fi](http://www.voimalaan.fi) sekä puhelinhaastattelu valmentaja Lauha Peltonen.



Kuva: Riku-Matti Akkanen

## Nuorekas Kapsäkki Osuuskunta NÄKY Y JA KUULUU

*Kapsäkki Osuuskunta tunnetaan paremmin nimellä Musiikkiteatteri Kapsäkki. Osuuskunnan perusti vuonna 2000 seitsemän jäsentä, joista pääosa oli musiikin ja loput teatterin ammattilaisia.*

**O**suuskuntamallin sopii joustavuutensa vuoksi hyvin myös teatterimaailmaan: – Päädyimme osuuskuntaan, koska sen kautta jäsenemme voivat ansaita rahaa omalla työllään ja keskittyä taiteeseen. Osuuskunta hoitaa rahoitushakemukset, laskutuksen, verotuksen ja muun byrokratian, kertoo teatterinjohtaja **Reetta Ristimäki**.

Hän on itse koulutukseltaan luokanopettaja sekä toiselta tutkinnoiltaan Sibelius-Akatemiasta valmistunut oopperalaulaja, musiikin maisteri. Ristimäki esiintyi myös vuosia Ylioppilasteatterissa 80- ja 90-luvulla.

Osuuskunnan jäsenistö on kasvanut voimakkaasti. Nyt jäseniä on jo 35. Viime kesänä Kapsäkki avasi jo oman teatterin Helsingin Vallilaan.

### TEATTERIELÄMYKSIÄ TARJOLLA.

Musiikkiteatteri Kapsäkin ohjelmistosta puolet on suunnattu aikuisille ja puolet lapsille, kertoo Reetta Ristimäki.

– Yhdistämme musiikin ja teatterin ammattilaisten osaamisen ja saamme siten vietyä taidemuotoa eteenpäin. Musiikkiteatteri ei ole Suomessa vanhastaan kovin tuttua, mutta kiinnostus tyyliä kohtaan on kasvanut valtavasti.

Ohjelmistosta puolet on suunnattu aikuisille ja puolet lapsille. Tyyli vaihtelee laidasta laitaan: klassista musiikkia, oopperaa, lied-konsertteja, barokkimusiikkia, teatterimusiikkia sekä musikaaleja, jazzia ja iskelmää.

Kapsäkki järjestää lisäksi keskiviikkoisin lapsille ja nuorille suunnattuja koululaisesityksiä. Ensi syksyn ohjelmistossa ovat **Timo Parvelan** *Maukka ja Väykkä*, **Sinikka ja Tiina Nopolan** *Heinähattu* -ooppera suomeksi ja ruotsiksi sekä yläasteikäisille sopivat musiikillinen maaottelu *Finnkampen* ja *Pizza vieköön - mikä ammatiksi*.

Nuorten taiteilijoiden innokkuus kuuluu osuuskuntaan selittyä Ristimäen mukaan esim. sillä, että osuuskunnan jäsenenä heillä on suurempi mahdollisuus vaikuttaa ohjelmistoon kuin suurissa laitosteatereissa. Kapsäkin teokset sovitetaan työryhmänä.

Teatterin tulevaisuudesta Reetta Ristimäellä on selkeä visio: – Tavoitteena on, että meillä olisi joka vuosi neljä ensi-iltaa, jotka valtaosin tulevat olemaan kantaesityksiä. Esityksiä tulee olemaan vuosittain noin 200.

## YK: Osuustoiminnan vuosi 2012

Yhdistyneet Kansakunnat on julistanut vuoden 2012 kansainväliseksi osuustoiminnan vuodeksi. YK suositelee eri maiden hallituksia edistämään osuustoimintaa yhdessä osuustoimintayritysten, -järjestöjen ja tutkimuslaitosten kanssa.

Maailmanjärjestö kannustaa osuustoimintatutkimukseen ja -opetukseen, osuustoiminnan johtajakoulutukseen, yritysmallin yleiseen kehitystoimintaan ja kokemusten vaihtoon. YK:n viesti on kahdensuuntainen. Yhtäältä toivotaan yhteiskunnan entistä paremmin ottavan huomioon osuustoimintamallin. Toisaalta viesti on suunnattu aktivoimaan myös yrittäjiä ja suurta yleisöä.

Tavoitteena on käynnistää suuri ajattelutapojen muutos maailmanlaajuisesti. Talous ei ole vain sijoittajaomisteisuutta vaan paljon muutakin. Yhteistoiminnallisen yrittäjyyden erilaiset sovellusmahdollisuudet halutaan näkyville.

Suomalaisen osuustoiminnan toimijoiden on tarkoitus suunnitella yhdessä Osuustoiminnan vuoden 2012 tapahtumia. Kansainvälisistä järjestöistä tukena ovat Kansainvälinen osuustoimintaliitto ICA ja Kansainvälinen työjärjestö ILO.

## Kajaanin Intotalon kokemus rohkaisee

Osuustoimintamallin käyttöä voidaan opettaa eri tavoin - joko kouluissa tai esim. yrittäjyyden valmennuskeskuksessa. Jos opetus tapahtuu valmennuskeskuksessa, työnjaossa koulujen opettajille voisi jäädä perustietojen antaminen osuustoiminnasta ja yhteyshenkilönä toimiminen.

Tällainen valmennuskeskus on Kajaanissa seitsemän vuotta toiminut Intotalo. Viime syksynä eläkkeelle jäänyt Kajaanin kaupunginjohtaja **Erkki Vähämäa** on auttanut Intotaloa kouluttajanakin jo sen perustamisvaiheista alkaen. Hän pitää hanketta menestyksenä ja toivoo, että siitä otettaisiin mallia muuallakin.

Kajaanissa osuustoiminnan opetus on integroitu kattavasti muuhun yritysvalmennukseen. Intotalossa toimii mm. oma osuuskunta, jonka kautta lukiolaiset ja ammattiopistolaiset voivat päästä kesätöihin.

Intotalossa on myös yrittäjyyskursseja näille koulutasoille. Projektiopintoja voidaan liittää suoraan osaksi tutkintoa ammattiopistossa, lukiossa, ammattikorkeakoulussa ja yliopistossa.



Kajaanin Intotalon opiskelijoita valmennetaan yrittäjyyteen ja myös osuustoimintaan.

# Osuustoiminta ja yrittäjyys etenevät yhdessä

- *Osuustoiminnassa korostuu aktiivinen kansalaisuus. Perusta on sama kuin sisäistä yrittäjyyttä korostavassa yrittäjyyskasvatuksessa.*

Lappeenrannan teknillisen yliopiston yrittäjyyskasvatuksen professori **Jaana Seikkula-Leino** näkee osuustoiminnan ja yrittäjyyskasvatuksen muistuttavan toisiaan. Hän tietää, että valtakunnallisesti on jo hyviä esimerkkejä, miten oppilaitoksissa harjoitetaan osuustoiminnallista yrittäjyyttä.

- Osuustoiminnallinen yrittäminen sopii yhtä lailla peruskoululaiselle kuin korkeakouluopiskelijalle. Osuustoiminnan periaatteissa on paljon yleissivistävään koulutukseen sopivaa. Sitä voisi ennakkoluulottomasti kokeilla myös kaikkein nuorimmille oppilaille, hän arvioi.

## Yrittäjyyttä jo peruskoulussa

Jaana Seikkula-Leino toimii myös Turun normaalikoulun lehtorina, joten hänellä on näköaloja monenikäisten kasvatukseen. Hän kertoo, kuinka peruskouluikäisten yrittäjyyskasvatuksessa korostetaan sisäistä yrittäjyyttä, kuten yritteliästä asennetta ja esimerkiksi tavoitteellista opiskelua. Silti ulkoista yrittäjyyttäkin ei unohdeta.

- Oppilaat kasvatetaan tietoisiksi yrittäjyydestä sekä laajemmin työ- ja elinkeinoelämästä. Yrittäjyys nähdään yhdeksi vaihtoehdoksi ammatinvalinnassa.

Seikkula-Leino uskoo, että oppilaitoksissa satsataan nykyisin runsaasti oppilaan yrittäjämäiseen toimintaan. Jo peruskoulusta alkaen voi puhua



Jaana Seikkula-Leino

elämänhallinnasta, kuten oman rahan käytöstä.

- Koulussa pitää innostaa myös luovuuteen, sillä sitä kehitys vaatii. Oppilaita on syytä kannustaa ideointiin, omiin tuotoksiin ja vastuunottoon. Opettaja saa jäädä ohjaajaksi.

Lukio- ja ammattikouluvaiheessa voi kokeilla jo harjoitusyrittäjyyttä, yrityksen perustamista. Pelkkä liiketoimintasuunnitelman laatiminen ei silti riitä.

- Olennaista on aktiivinen vuorotelu: Koulusta käydään yrityksissä ja yritysväkeä kutsutaan kouluun. Tällöin pitää saada sisältö näkyviin – pelkkä yritysesittely sekä oppilaille tarjotut limsat ja munkit eivät riitä.

Seikkula-Leino kiteyttää, että sisäisen yrittäjyyden vahvistaminen pätee yrittäjyyskasvatuksessa sekä lapseen että aikuiseen. Sisäistä yrittäjyyttä korostetaan mm. ammatillisen opetuksen opetussuunnitelmassa, jota parhaillaan uudistetaan.

Hannu Kaskinen

[www.yvi.fi](http://www.yvi.fi)

## OPETUS- JA OPPIMISAINEISTOJA on jo hyvin tarjolla

*Osuuskunnan soveltaminen yritysmuotona ei jää siitä kiinni, ettei tarjolla jo nykyisin olisi osuustoimintamallia esitteleviä materiaaleja yleisesitteistä ja osuuskunnan perustajanpaketista alkaen.*

Aineistoja voidaan hyödyntää sekä opetusaineistona että itseopiskelun välineenä. Materiaaleja myös päivitetään jatkuvasti nykypäivän vaatimusten ja lainsäädännön mukaisesti.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja Tampereen Seudun Osuustoimintakeskuksen toteuttamassa **Yhdessä yrittämään! -hankkeessa** tuotetaan ajankohtaista osuustoimintayrittäjyyden tieto- ja kampanjamateriaalia. Hanke tekee yhteistyötä yrittäjyyskasvatukseen liittyvien tahojen ja hankkeiden kanssa ja kouluttaa opettajia.

Yhdessä yrittämisen ja osuustoiminnallisen yrittäjyyden palvelusivut on tarkoitettu myös yrittäjyyskasvatuksessa hyödynnettäväksi. Tutustu tarkemmin: [www.yhteistoiminta.fi](http://www.yhteistoiminta.fi). Huomioi erityisesti Extranet-palvelu, jonka materiaaleja opetustoimen henkilöstö voi hyödyntää opetustyönsä tukena.

**Pellervo-Seurassa** osuustoimintamateriaaleja on tuotettu uuden yritystoiminnan tarpeisiin 1990-luvun alusta lähtien. Materiaaleja voi tilata paperimuodossa suoraan Pellervo-Seurasta. Osa on maksullisia, mutta niitä löytyy myös vapaasti saatavina järjestön verkkosivuilta [www.pellervo.fi](http://www.pellervo.fi). Myös ruotsin- ja englanninkielistä aineistoa on saatavilla. Lisätiedot: [juhani.lehto@pellervo.fi](mailto:juhani.lehto@pellervo.fi).

Erityisesti oppilaitoksille ja opettajien käyttöön suunnatun materiaalin linkit on koottu nyt keskitetysti Osuustoiminta-lehden verkkopalveluun osoitteeseen [www.osuustoiminta.coop/ot/koulut](http://www.osuustoiminta.coop/ot/koulut).

Lisäksi tietoa löytyy erityisesti pienille osuuskunnille ja osuuskunnan perustamista suunnitteleville suunnattujen verkkosivujen kautta osoitteesta [www.pellervo.fi/osuuskunta](http://www.pellervo.fi/osuuskunta). Sivuilta löytyy myös suomalaisten pienosuuskuntien rekisteri, josta paljastuu liikeideoiden monipuolinen kirjo.

Juhani Lehto

[juhani.lehto@pellervo.fi](mailto:juhani.lehto@pellervo.fi)

Kirsi Niskala

[kirsi.niskala@osuustoimintakeskus.net](http://kirsi.niskala@osuustoimintakeskus.net)

**YHDESSÄ**  
YRITTÄMÄÄN!

**Osuustoimintamallin käyttö koulutuksessa -teemaliite keväällä 2010**

**Toteutus yhteistyössä:**

Osuustoiminta-lehti, Työ- ja elinkeinoministeriö TEM ja Tampereen Seudun Osuustoimintakeskus

**Toimitus:**

Erikoisuunnittelija Pertti Linkola (vastaava toimittaja, TEM)  
Toimituspäällikkö Mauno-Markus Karjalainen (Pellervo-Seura, Osuustoiminta-lehti)  
Kehittämispäällikkö Kirsi Niskala (Tampereen Seudun Osuustoimintakeskus)  
Projektijohtaja Niina Immonen (Tampereen Seudun Osuustoimintakeskus)  
Toimittaja Riku-Matti Akkanen (Pellervo-Seura, Osuustoiminta-lehti)  
Asiamies Juhani Lehto (Pellervo-Seura/pienosuustoiminta)

**Ulkoasu:**

Graafinen suunnittelija Seppo Vartiainen

**Jakelut:**

Osuustoiminta-lehti 29.4.2010  
Opettaja-lehti 7.5.2010  
Eri tapahtumat, seminaarit ja koulutustilaisuudet  
Painos: 58.000 kpl

**Painopaikka:**

PunaMusta Oy, Joensuu 2010

Tämän liitteen materiaalia saa vapaasti käyttää kaikessa koulutuksessa ja osuustoiminnan esittelyssä.